

Прай тиксі кизілерде төрелер (праволар) декларациязы

Алылган паза искірілген Öөн Ассамблеяның 217 А (III) резолюциязының
10 алай айда (декабрь айда) 1948 чылда

Сөс алны (Преамбула)

Санға алып, постың синін пілінгенін саназанынын, хайзы прай кизілерде
чоннар төлінде пар, оларның тиң паза пыластырбас төрее (право) пос
чуртастың, пос ондай чуртастың, сын паза прай тиксі амыр чуртас төстігі
(основа) полча; паза

санға алып, нимее салбанын паза хырт көріргенін кизі төреелеріне
(праволарға) нимее салбас ондай чабал актарға ағылғаннар, хайзы
чоннардың ах сағысты үрүктірчелер, паза андағ чир чарыхты пүдіргені
хайда кизілер сөс паза киртініс (убеждение) пос ондайы пар полар паза
хорғыс чох паза хызылғаны чох чуртирлар паза, кизілерні пөзік күстеніске
искірілген; паза

санға алып, кизі төреелері (право) үлгү арачылирға кирек толдырарын
үчүн, кизі ирик чох , халғанчы кирек ниме чили, тирания паза пазыныс
тоғыра көдірілебезін; паза

санға алып, чоннарның ынархас палғалыс өзініне полызарға кирек; паза
санға алып, Піріккен Нацияларның чоннары Уставта постарының
киртіністерін өөн кизі төреелері, постың синін пілінгенін паза кизінің
аарлиине паза ир паза ипчі кизілернің тиң праваларын киречілібіскеннер
паза пөгінге алғаннар социальной прогресске паза чуртас синіне хабазарға
паза чуртас ондайларын артых пос ондайда чахсыландырарға; паза

санға алып, хазналар-членнар Піріккен Нацияларның Организациянын
хада, прай чоннар аразында кизі төреелері паза өөн пос ондайларны
улуғланысха паза хабазарға паза хоостыра поларға сөс пиргеннер; паза

санға алып, пу кизі төрелері паза пос ондайларны прай тиксі оңарғаны
улуғ пілдірілігі пу сөс пиргенге толдыра пөгінге ,

Öөн Ассамблея,

Искірче пу Прай тиксі кизілерні төреелер декларациязын Пөгінге хайзын
прай чоннар паза хазналар пөгерге күстенерге киректер андағ ползын
полған на кизі паза полған на өменің органы, хачан-да санға алып, пу
Декларацияны, күстенгеннер үгредіг паза чарытханы хоостыра пу
төрелесерні паза пос ондайларны улуғланысха хабазарға паза чіткіче
пирерге, национальной паза чоннар аразындағы прогрессивнай

мероприятиялар хоостыра , прай тиксі паза эффективнай санасханы паза оларның толдырылғанын хайди хазналар Организация членнері чоннар аразында, ідök чоннар аразында кемні территориялары оларның юрисдикция алтында.

1 Статья

Полған на кізі пос паза тиң төріпче паза тиң постың синін пілінгенін паза төрелеріңде полча. Олардың сағынғаны паза арығ сағыс пар паза харындастар чіли тудынарға киректер.

2 Статья

Полған на кізінің пу Декларацияда искірілген прай кізі төрелері паза прай пос чуртас ондайлары (свободалары) поларға кирек, пір пасхаланыс даа чох, расовой, теернің өө, ир алай ипчі кізі, тіл, религия, политической алай пасха даа киртініс, национальной алай социальной чонға кірчеткен хоостыра, ниме-ноо (имущественнай), сословнай алай пасха да положениеліг.

Ағаа хоза, чарабинча политической, правовой алай чоннар аразындаы хазнаны статусызы төстегі хоостыра хайдығ да пасхазы идерге алай территория хайдар кізі кірче, санаспин пос алынача территория алай чох, пос устағлығ алай ба піресе хайди хызырылған суверенитеттіг.

3 Статья

Полған на кізінің пар төре чуртасха, пос ондайлығ чуртасха паза теерге чарабазына (неприкосновенность).

4 Статья

Пірдеене хулда поларға чарадылбинча; хул паза хулларны садығ хайдығ даа ондайлығ чарадылбинча.

5 Статья

Пірдесзін ирeselirge алай чабал, кізі нимес чіли, пазынарға постың синін пілінгенін түзірерге чарадылбинча.

6 Статья

Полған на кізінің ,хайда даа ол полчатса, правосубъектнай санағлығ поларға төре пар.

7 Статъя

Прай кизилер үлгү алнында тиннер паза пір даа пасхаланыс чох үлгү тин арачылырына төреліг.

Прай кизилер полған на дискриминацияның, пу Деклапацияны сайбапчатхан, тин арачылырына төрелеріг, паза хайдығ да полған чабал кирекке андығ дискриминацияға тартханы.

8 Статъя

Полған на кизінің пар төре төрелері компетентнай национальнай чарғылардың эффективнай праваларын чазылғанына хачан аның өөн төрелері, конституцияның алай үлгүнің ағаа пирілген, сайбалчалар.

9 Статъя

Пірдеезін пойли арестовать полғанынаке, тутханысха алай сүргеніне чарабинча.

10 Статъя

Полған на кизінің пар төре, поэның төреелері паза обязанностьтарын чарат саларға паза піліп аларға уголовнай пыролас төстені, төреліг, тин полчатханында төстегі хоостыра, аның чарғы кирегі сын азығ көрілген паза прай киректесені санасха алылған пос алынча паза орта сын чарғының.

11 Статъя

1. Полған на кизінің пар төре, хомай кирек үчүн пыролатчатхан кизінің төре пар пыро чох саналарға аның пырозы законнай оңдайның табылған читіре сын азығ чарғы үзүріг хоостыра хайда ағаа прай арачылыныс оңдайлар пірілчелер.

2. Пірдеезі чарғылат саларға чарадылбинча сайбағ үчүн хайзы хай пірес сайбағ иткен төстігде алай ние итпесені үчүн, хайзы оларды иткен туста национальнай законнар алай чоннар аразындағы право хоостыра сайбаға саналбаннар. Ідök чарадылбинча хатығлас хайзы сайбағ иділген туста кирілген чарапчатхан хатығластың аар.

12 Статъя

Пірдеезіне чарадылбинча пойли аның поэның чуртазына паза сөбіре чуртазына ара кірерге, пойли кизі теңмесін сайбирға харазарға, аның чурттының, аның пічіктерінің чазыт нимелерге кірерге алай аның чезіне

паза репутациясына. Прай кизиң андаг ара кирергенің үлгү арачылырына төре пар.

13 Статья

1. Полған на кизиң пар төре пос ондайча чөріске сығарға паза чуртачаң чирге полған на хазна істінде.
2. Полған на кизиң пар төре полған на хазназа парыбызарға, ол санда позы чуртапчатахан хазнаның, паза нандыра позының хазназынзар айлан кил турарға.

14 Статья

1. Полған на кизиң пар төре хостадарның пасха хан-чиринде чазынчаң чир тілирге паза пу чазынчаң чирнің тузаланарға.
2. Пу төреның тузаланарға чарабас хачан хостадар төстелче, сынында политической нимес сайбағ итсе, алай Піріккен Нацияларның Организациясының харазығтарына паза принциптеріне тоғыра парчатхан киректер.

15 Статья

1. Полған на кизиң гражданстволығ поларға төре пар.
2. Пірдесіне чарадылбинча пойли аның гражданствозын алай гражданство алыстырарын пыластырарға

16 Статья

1. Чазы читкен ир паза ипчі кизиңлер төреліг расовай, национальной алай религия танығ хоостыра пір де хызырғаны чох хоных хонарға паза позынын сөбіре түстирге. Олар тің төрелернің тузаланчалар хоных хонарда , хоных тузында паза чарылыста.
2. Хоных хонарға чарадылча пос паза толдыра ла ікібезинин хоных хончатханнардың чарадығларында.
3. Сөбіре өменің өөн паза сын уйазы паза аның төре өменің паза хазнанын саринаң арачыласха пар.

17 Статья

1. Полған на кизиң пар төре ниме-нооның ээленерге хайди пос алынча ідөк, пасхалардын хада.
2. Пірдесіне чарадылбинча пойли аның ниме-ноо пылазарға.

18 Статья

Полған на кізінің пар төре пойли сағысха,ах сағысха паза религия; пу правоға кирче пос алынча поэынын религиязын алыстырырға алай киртініс паза поэының религиязына киртінерге хайди пос алынча ідөк, пасхалардын хада, чонның алай пос алынча ондайдың үгредігде, Худайға пазырар туста ағ паза религиознай паза ритуальной кибірлер толдырыста.

19 Статья

Полған на кізінің пар төре пос ондайлығ киртініске паза пос оларды чоохтирға; пу төренің санда пар свобода тудых чох поэының киртініс тудынарға паза пос ондайлығ тілирге, аларға паза тарадарға информацияны паза идеяларды хайдығ да кирек нимелердің хазна границелерге даа көрбин.

20 Статья

1. Полған на кізінің пар төре пос ондайлығ хорғыс чох чыылығларға паза ассоциацияларға.
2. Пирдеезі пирее ассоциацияза күстегліг кирерге чарадылбинче.

21 Статья

1. Полған на кізінің пар төре пос хазна устирында айғазарға көні алай пос табылған кізі хоостыра.
2. Полған на кізінің пар төре тің хазнадағы службаға кирер ондай поэынын хазназында.
3. Чонның күстенізі үлгү правительствованын төстігі поларға кирек; пу күстеніс поэына искиргені периодической паза сын табығларда табарға кирек, хайзы прай тиксі паза тің табығ төреліг иртірерге кирек чазыт табығлар хоостыра алай пасха тің формалдар хоостыра, табығлар свободазына читкіче пирерге.

22 Статья

Полған на кізінің пар төре өмениң члені полып, социальной читкіче пирергене паза кирек толдырғанына анның поэының синін пілінгені полызарға паза анның алынча омазы пос өзізі экономической, социальной и культурной областарда праволарын национальной күстеніс хоостыра паза чоннар аразындағы хабазығ паза полған на хазнаның структуразы паза ресурстары хоостыра.

23 Статья

1. Полған на кізінің тоғысха пар төре, пойли тоғыс таллырына, сын паза ондайлығ тоғыс ондайларға паза тоғыс чох полғанның тоғыр арачылааны.
2. Полған на кізінің пар төре пірде дискриминация чох тин тоғыс үчүн тин төлирге.
3. Полған на тоғынчатхан кізінің пар төре орта паза сын сыйых пиргеніне, кізі чуртазына поэына паза анын сөбирезіне турызар читкіче пирерге, паза кирек полза ,хозылғаны пасха социальной кирек нимелер читкіче пирерге.
4. Полған на кізінің пар төре профессиональной союзтар төстирге паза профессиональной союзтарза кирерге поэынын кирексіністерін арачылирга.

24 Статья

Полған на кізінің төре тынанарға паза маң тусха пар, ол санда сағыстығ тоғыс күні хызырғаны паза төлегліг периодической отпуска төре пар.

25 Статья

1. Полған на кізінің пар төре андағ чуртас синіне, ол санда ас-тамах, кип-азах, чурт, имнег сыныхтағ паза прай кирек социальной поэызығ, хайзы хазых паза чахсы хоных поэына паза анын сөбіріне хабас пирерге кирек, паза төре тоғыс чох полар туста, ағырығ, кинек полғаны, өкіс полғаны, улуғланыбысса кирт туста алай пасха да киректе хачан чуртирға кирек нимелер чідіргені ол пыролығ нимес ондайлар киліс парған туста.
2. Іче полғаны паза олған тузы алынча сыныхтаға паза поэызыға төре пирчелер. Прай палалар хоныхта алай ба чох төреннер тин социальной арачылыныстын тузаланарға киректер.

26 Статья

1. Полған на кізінің үгредіге төре пар. Үгредіг тике поларға кирек пастагы паза ортын угредиг теерге андағ поларға кирек. Пастагы үгредіг обязательной поларға кирек. Технической паза профессиональной үгредіг прайзына киліскек поларға кирек, паза пөзік үгредіг прайзына тин киліскек полған на кізінің күлігі төста поларға кирек.
2. Үгредіг айландырыбызарға кізінің толдыра өскеніне айландырыбызарға кирек паза кізінің төрелеріне паза өөн пос ондайларға улуғланыс өскеніне. Үгредіг прай чоннар ароазында,расовой паза религиозной группалар аразында удур-төдір піліскеніне, сыдамаға паза ынархасха поэызарға

кирек, паза Піріккен Нацияларның Организацияның амыр чуртас турызары тоғызына хабазарға кирек.

3. Іче-пабалар приоритетнай төресліг постарының кічіг частығ палаларға үгредіг көрім таллирға.

27 Статья

1. Полған на кізінің пар төре пос чон өмезиниң культурнай чуртаста пойли аралазарға, искусстванын тың хынып тузаланарға, научнай прогрессте аралазарға паза анын пайынаң тузаланарға.

2. Полған на кізінің пар төре арачылысха аның моральной паза материальной кирексінстерін, хайзы ол авторы полчатхан научнай, литературнай алай художественнай тоғыстарның салтары полчалар.

28 Статья

Полған на кізінің социальной паза чоннар аразындағы чаа чох, амыр чуртасха, хач ан пу Декларацияда пазылған праволар паза свободадар тооза толдырарға чарир, төре пар.

29 Статья

1. Полған на кізінің пар обязанностар өмезінің алнында, хайда ла аның омазына пос паза прай сариниң тыырға ондай полар.

2. Праволарның паза свободадарын толдырарында полған на кізі законнаң паза чон аразындағы кізі праволарнаң көрілген (ограничениелер) (хызырчатхан мералар) ла тарадылчалар кізінің праволарның паза прайзының өөн свободадары улуғлап саңай пасхаларының праваларына паза свободадарына кирек санасханы паза улуғлааны читкіче пиргені үчүн паза моральдың, чон аразындағы иптіг полғаны паза чонның чахсы чуртастың демократическай өмеде сын кирексінистер толдырарын үчүн.

3. Пу праволар паза свободадар толдырғаны Піріккен Нацияларның Организациязының харазығларына паза принциптерине хайди де тоғыр полбасха кирек.

30 Статья

Пу Декларацияда пір дее ние пасха хазнаның, чонның, хайдағ-да өменең алай алынча кізнең хайдағ даа тоғыстаң айғазар алай пу Декларацияда пазылғанны сайбир право чоннарның праволарын чох идер пүдінін сайбабчатхан тіп саба чарыдылбазын.